

philharmonie zuidnederland

Aan de leden van Provinciale Staten Noord-Brabant
Brabantlaan 1
5216 TV 's-Hertogenbosch

GRF

Eindhoven/Maastricht 26 juli 2017

Geachte Fractievoorzitters,
Geachte woordvoerders Cultuur,
Geachte Statenleden,

De philharmonie zuidnederland werd op 11 juli door Gedeputeerde Swinkels geconfronteerd met het besluit de subsidie van € 2 mln. met ingang van 1 januari 2018 terug te brengen naar € 1,5 mln. (Statenmededeling van 11 juli 2017). Het besluit werd op 13 juli in een persbijeenkomst bekend gemaakt waarbij het orkest "niet welkom" was.

Het orkest verzoekt PS dit besluit te herzien, omdat de motivering die GS gebruikt onjuist is en het besluitvormingstraject niet voldoet aan de normen van zorgvuldig bestuur.

In deze brief leg ik graag uit waarom stichting philharmonie zuidnederland, hierna ook te noemen het orkest, bezwaar maakt tegen dit besluit.

Gedeputeerde Swinkels stelt dat het orkest door "*andere keuzes*" tot een "*efficiëntere inzet van fte's en middelen*" kan komen. In het mede in opdracht van GS uitgebrachte rapport Berenschot/ Haenen is hiervoor echter geen enkele rechtvaardiging te vinden.

www.philharmoniezuidnederland.nl
info@philharmoniezuidnederland.nl

Vestiging Maastricht
Statenstraat 5
6211 TB Maastricht

Vestiging Eindhoven
Jan van Lieshoutstraat 5
5611 EE Eindhoven

philharmonie zuidnederland
Postbus 230, 5600 AE Eindhoven
t 088 16 60 700
KvK 54 63 42 10

De redenering achter het besluit is in eerste aanleg gebaseerd op de uitkomsten van het scenario-onderzoek dat Berenschot/Haenen in opdracht van de provincies Noord-Brabant en Limburg hebben uitgevoerd. Een Stuurgroep ten behoeve van dit externe onderzoek bestond uit afgevaardigden van beide provincies. Het orkest zelf was geen lid van de Stuurgroep.

Een orkest voor de regio Zuid dat voldoet aan de eisen die de subsidiënten (waaronder de provincie Noord-Brabant) aan het orkest stellen, heeft volgens Berenschot/Haenen een bepaalde omvang nodig. De onderzoekers constateren, dat de *“huidige omvang van begroting en formatie toereikend en noodzakelijk is voor het activiteitenpalet dat het orkest aan de subsidiegevers aanbiedt.”*¹ In het rapport zijn daarom met goedkeuring van de Stuurgroep alleen scenario's met een grotere formatie in detail in beeld gebracht.

De Stuurgroep was eensgezind over de wens in het zuiden een orkest van hoge artistieke kwaliteit met een breed activiteitenportfolio (inclusief een volwaardig educatief aanbod en innovatieve formules) gevestigd te hebben, dat dit orkest zijn activiteiten moest blijven spreiden over de gehele regio Zuid en gelijktijdig ingebed moest zijn in de regio rond de gemeentes Maastricht en Eindhoven². Wat de efficiency van het orkest betreft berekenden de onderzoekers dat het orkest van zijn formatie maximaal gebruik maakt. Het gemiddelde bezettingspercentage bij de scenario's van een grote formatie ligt op 101 tot 102%³.

De drie scenario's met een kleinere formatie voldoen volgens de onderzoekers en de Stuurgroep daarentegen *“niet aan de prestatie-eisen”* en zijn daarom ook niet tot in detail doorgerekend. De onderzoekers schrijven tevens dat deze scenario's een *“forse herziening van het businessplan”*⁴ vereisen.

Ergo: wie een orkest met een breed activiteitenpakket in het zuiden gevestigd wil hebben, dient minimaal voor de huidige formatie te kiezen. Substantiële potentie voor besparing door verbetering van de efficiency zit er tevens niet in. De stelling van Gedeputeerde Swinkels laat zich door het rapport niet onderbouwen.

¹ Berenschot/Haenen, Scenario-onderzoek philharmonie zuidnederland, pag. 5

² Berenschot/Haenen, Scenario-onderzoek philharmonie zuidnederland, pag. 11

³ Berenschot/Haenen, Scenario-onderzoek philharmonie zuidnederland, pag. 38

⁴ Berenschot/Haenen, Scenario-onderzoek philharmonie zuidnederland, pag. 5

Besluit GS is gebaseerd op een niet-realistisch scenario

Gedeputeerde Swinkels stelt verder dat *"in totaal circa € 1,5 mln. besparing bij het orkest mogelijk is bij een kleinere orkestomvang"*. Hij beroept zich hierbij evenzeer op het rapport Berenschot/Haenen, met name bijlage 3 van het rapport.

De onderzoekers hebben deze bijlage op een zeer laat moment aan het onderzoek, op instigatie van de heer Swinkels, toegevoegd. Anders dan de scenario's met de grotere formatie, waarvoor het onderzoek en de uitwerking van de gegevens enkele maanden in beslag hebben genomen, zijn de scenario's in bijlage 3 binnen enkele dagen opgesteld en niet tot in detail doorgerekend en uitgewerkt. Deze scenario's zijn ook niet door de onderzoekers met het orkest besproken.

Berenschot/Haenen schrijven dat de getallen die in de deze scenario's worden genoemd het resultaat van een pure *"rekenkundige oefening"* zijn. Zij geven bij herhaling aan dat de berekeningen wat het aantal activiteiten en de publiekscijfers betreft *"in de praktijk waarschijnlijk niet haalbaar"* zijn, en de scenario's die er aan te grondslag liggen *"lastig tot niet realiseerbaar"*.

GS onderbouwt zijn besluit op basis van het voorstel van Gedeputeerde Swinkels daarmee op een scenario dat niet voldoet aan de door de provincie Noord-Brabant zelf vastgelegde uitgangspunten en dat bovendien volgens de onderzoekers niet realistisch is.

Maurits Haenen -één van de onderzoekers- heeft zich na het bekend worden van het besluit van GS daarover met een tweet gemeld: *"Is ons rapport gelezen of snel doorgebladerd? Selectief winkelen in een zo sterk en evenwichtig pakket – 'very bad'"* (@HaenenMaurits, 14 juli 2017).

De philharmonie zuidnederland houdt deze scenario's evenmin voor realistisch. De aannames die ten grondslag liggen aan de berekeningen vallen niet te rijmen met de werkelijkheid op de verschillende markten voor het aanbod van klassieke muziek in Noord-Brabant. Bestuur en directie van het orkest hebben Gedeputeerde Swinkels op 1 juni 2017 daarom expliciet attent gemaakt op het gegeven dat deze scenario's niet als realistisch kunnen worden beschouwd. Dat deze scenario's nu toch als onderbouwing gebruikt worden voor een besluit tot een drastische bezuiniging van 25% ervaart het orkest als onjuist, onzorgvuldig en getuigen van een doelredenering.

Afbraak van activiteiten, kennis en netwerken voor educatie en talentontwikkeling

Gedeputeerde Swinkels beweert dat de provincie door dit besluit "*innovatie, verbinding en talentontwikkeling*" zal versterken. Uitvoering van het besluit zal echter tot afbraak van activiteiten leiden. De philharmonie zuidnederland heeft de laatste jaren ruimschoots in educatie van kwaliteitsniveau geïnvesteerd en heeft educatie tevens tot één van zijn speerpunten van beleid verklaard. Het grootste deel van de educatieve projecten word jaarlijks in de provincie Noord-Brabant afgezet. Het kent vele scholen en partners die grote waarde hechten aan deze projecten. Een belangrijk deel van de financiële bijdrage die het orkest tot dusverre van de provincie ontving is gekoppeld aan educatieve doelstellingen en projecten in Brabant.

Het orkest zoekt tevens als geen ander de verbinding met de meest uiteenlopende bevolkingsgroepen en is daarmee koploper op landelijk niveau waar het de ontwikkeling van een eigentijds concept voor presentatie van het takenpakket van een symfonisch orkest betreft. Doorgang van het besluit van GS leidt daarom niet alleen tot een terugval in kwaliteit van het educatie-aanbod op scholen, het ontmantelt de omvang van het schoolaanbod en het vernietigt ook kennis die in de zuidelijke provincies inmiddels is opgebouwd.

De philharmonie zuidnederland heeft wel degelijk geanticipeerd op scenario's voor een kleiner orkest

Gedeputeerde Swinkels beweert dat het orkest niet zou hebben "*geanticipeerd*" op een scenario "*zonder extra provinciale middelen*". Het orkest heeft "*nog steeds twee orkestkernen met grotere loonruimte dan wij destijds hebben beoogd.*"

Wat de heer Swinkels *niet* schrijft is dat het businessplan en de orkestformatie die hierin is opgenomen met het Departement Cultuur en Leefbaarheid van de provincie Noord-Brabant is afgestemd. Vanaf december 2015 hebben de voorzitter van de Raad van Toezicht en de bestuurder van het orkest hun visie over de toekomst met de Gedeputeerde gedeeld en afgestemd overeenkomstig het provinciaal cultuurbeleid zoals dit in het coalitieakkoord en het "*Uitvoeringsprogramma Cultuur*" van de provincie is verwoord. Centraal was de vraag of het orkest in staat is door het verhogen van eigen inkomsten verlaging van de financiële bijdrage van de provincie Noord-Brabant kan opvangen.

In antwoord op die vraag heeft het orkest een aantal beleidsstukken voor de provincie geschreven, waaronder het stuk *"Ontwikkeling fundraising philharmonie zuidnederland 2013-2020"* (18 januari 2016), en een *"Brief over de financieringsstructuur van een professioneel beroepsorkest"* (29 maart 2016).

Het orkest schrijft in het stuk *"Ontwikkeling fundraising"* van 18 januari 2016: *„Het is philharmonie zuidnederland door zijn inspanningen in 2014 en 2015 gelukt alle sponsors uit het voormalig Limburgs Symfonie Orkest en Het Brabants Orkest bij het orkest te behouden. Het aantal sponsors is zelfs uitgebreid met één nieuwe hoofdsponsor en enkele kleinere sponsors binnen projecten als Opera op de Parade. Het orkest mag zich verder gelukkig prijzen met een verhoging van het aantal mediapartners. Ook is het aantal financiële toezeggingen van fondsen uitgebreid omdat de thema's van fondsen goed gekoppeld kunnen worden aan de eigen doelstellingen zoals educatie (muzikale ontwikkeling) en regiobinding.”*⁵

Het orkest schrijft verder:

„De doelstellingen uit private middelen zijn meer dan gehaald. Het orkest heeft in totaal 212k meer aan sponsorinkomsten en private middelen kunnen genereren dan in de businessplanbegroting was opgenomen. Echter: dit was alleen mogelijk dankzij de eerder genoemde éénmalige extra bijdrage in 2015 van Stichting Fafner.” Het orkest constateert echter ook een problematiek: *„De inkomsten uit sponsoring blijven achter op de verwachte doelstellingen. Groei blijkt moeilijk te realiseren omdat voor sponsoring van symfonische klassieke muziek in Zuid-Nederland geen gunstig klimaat heerst.”*⁶

Het orkest trekt daaruit een belangrijke conclusie met het oog op het fundraisingbeleid voor de periode 2016-2020:

*„Voor de periode 2017-2020 wil het orkest daarom veel sterker dan tot nu toe inzetten op het werven van gelden uit private fondsen en van particulieren. Deze strategie zal reeds in de loop van het jaar 2016 zijn beslag vinden.”*⁷

⁵ Philharmonie zuidnederland; Ontwikkeling fundraising philharmonie zuidnederland 2013-2020 van 18 januari 2016, pag 2

⁶ Philharmonie zuidnederland; Ontwikkeling fundraising philharmonie zuidnederland 2013-2020 van 18 januari 2016, pag 3

⁷ Philharmonie zuidnederland ; Ontwikkeling fundraising philharmonie zuidnederland 2013-2020 van 18 januari 2016, pag 3

Verder heeft het orkest op specifiek verzoek van Gedeputeerde Swinkels uitgewerkt welke gevolgen uitvoering van een scenario zou hebben *"indien besloten wordt de provinciale bijdrage terug te brengen naar € 350.000 per jaar. Welk effect zal dit hebben op de kwaliteit (en daarmee bereik van inwoners) van hetgeen de philharmonie zuidnederland kan leveren? En dan echt tot het niveau van bijvoorbeeld de aard van of het aantal educatieprojecten of het aantal scholieren dat je bereikt"* (mailbericht Henri Swinkels aan Stefan Rosu van 19 juni 2016).

Het orkest beschrijft dit scenario op 30 juni 2016 in een brief aan Gedeputeerde Swinkels getiteld *"Scenario besluit om de provinciale bijdrage terug te brengen naar 3,5 ton per jaar."*

"Het terugbrengen van de financiële bijdrage van de provincie Noord-Brabant (...) naar € 350.000 zou de constructie van philharmonie zuidnederland in elkaar doen storten. (...) Evenals jaren geleden geldt dat philharmonie zuidnederland zonder de structurele samenwerking tussen de drie grote overheden met het oog op een orkestvoorziening voor de regio die ertoe doet, niet haalbaar is. De philharmonie zuidnederland is zich ervan bewust dat in 2012 bij Provinciale Staten van Noord-Brabant de verwachting leefde dat het orkest na een aantal jaren meer eigen inkomsten zou kunnen genereren en een financiële bijdrage van de provincie niet langer nodig zou zijn. Deze verwachting is echter nimmer realistisch gebleken. € 2 mln. op een andere manier verwerven is niet gelukt en zal ook de komende tijd niet lukken."

Een kopie van deze brief is als bijlage toegevoegd.

Het orkest heeft het scenario "terug naar een kleiner orkest" dus wel degelijk meegenomen in de uitwerking van zijn beleidsplannen. Maar het werd vanwege de gevolgen door het orkest en de Gedeputeerde Cultuur en Leefbaarheid als niet wenselijk voor de culturele infrastructuur in Noord-Brabant, alsook als te weinig kansrijk voor het behoud van landelijke subsidie beoordeeld. Bij gevolg zijn zowel het activiteitenplan als daarop geformuleerde beleidsstukken alleen gebaseerd op een grotere formatie. Deze beleidsplannen zijn met en tussen alle subsidiënten uitgebreid afgestemd.

Beslissing is geïsoleerd genomen

GS heeft zijn besluit tot bezuiniging en herverdeling van gelden voor de symfonische voorziening zonder enige vorm van overleg met het orkest en andere belanghebbenden (stakeholders) genomen.

De philharmonie zuidnederland kan niet bestaan zonder goed op elkaar afgestemde subsidiebeschikkingen van de belangrijkste betrokken overheden. Hierop verwijst ook Raad voor Cultuur in zijn advies van 17 juli 2017:

"De raad benadrukt wel dat het succes van de gekozen opzet valt of staat met de voortzetting van de subsidierelaties van het orkest met de provincies Noord-Brabant en Limburg. De raad adviseert het ministerie, de provincies en gemeenten hun beleid zorgvuldig op elkaar af te stemmen, zodat het orkest zijn rol in de regio optimaal kan vervullen."

Gedeputeerde Swinkels heeft de partners bij de provincie Limburg en bij het ministerie van OCW pas op 13 juli 2017, de dag van de persbijeenkomst, geïnformeerd over een reeds genomen besluit. Ook de Raad voor Cultuur werd er volledig door verrast. Dat geldt niet minder voor het orkest.

Op dinsdag 11 juli 2017 was ondergetekende tezamen met een lid van de Raad voor Toezicht volgens afspraak bij Gedeputeerde Swinkels voor overleg over het te volgen besluitvormingstraject. Op dat moment was het besluit door GS echter reeds genomen.

Doorgang en uitvoering van het besluit tot een bezuiniging ter hoogte van 25% op jaarbasis plaatst het orkest in een onhandelbare situatie omdat zulks ook gevolgen heeft voor de prestatieafspraken die met andere subsidiënten zijn gemaakt. Een bezuiniging van een dergelijke omvang haalt in feite het door alle subsidiërende partijen omarmde businessplan onderuit, nog afgezien van het feit dat voor 2018 en eveneens voor de deel van 2019 reeds contractuele verplichtingen zijn aangegaan. De (internationale) concertpraktijk werpt nu eenmaal zijn schaduwen ver vooruit.

De gevolgen voor philharmonie zuidnederland

Op korte termijn zal het orkest niet anders op dit besluit kunnen reageren dan door projecten in Noord-Brabant die geen of nauwelijks inkomsten genereren en die voor realisering relatief veel personele inzet vergen te annuleren. Dat het daarbij in eerste instantie educatieve activiteiten, innovatieve initiatieven en projecten in het kader van talentontwikkeling zal gaan, zal niet verbazen. Ook zal het orkest deelname aan Opera op de Parade in 's-Hertogenbosch moeten afzeggen, een project dat zoals bekend gratis aan de bevolking word aangeboden.

Het besluit van GS plaatst het orkest echter voor een dilemma: het orkest ziet juist in de brede opzet van zijn activiteiten zijn relevantie voor de provincie Noord-Brabant en ook zijn kans om een provinciaal kwaliteits-orkest met landelijke uitstraling te zijn.

Het koppelen van het besluit tot toekenning van het subsidiebedrag aan het indienen van een met alle subsidienten afgestemd nieuw businessplan op korte termijn stelt het orkest voor een onmogelijke taak. Op korte termijn zal het orkest eerst met de overige subsidienten moeten overleggen hoe de door de provincie Noord-Brabant gecreëerde situatie in een lopende subsidieperiode kan worden opgelost voordat er een nieuw en aangepast businessplan kan worden voorgelegd. Het is niet aannemelijk dat andere overheden dekking van kosten voor de provincie Noord-Brabant zullen overnemen. Omdat het businessplan op basis van eisen van en in overeenstemming met de drie hoofdsubsidiënten is ontwikkeld en goedgekeurd, ziet het orkest vooralsnog geen reden van het plan af te wijken zonder overleg met en instemming van de provincie Limburg en het ministerie van OCW.

Het orkest acht het ondenkbaar dat besprekingen met en tussen partijen in de maand september van 2017 kunnen zijn afgerond. Het is zeer waarschijnlijk dat dit proces een jaar of langer nodig heeft om zorgvuldig te kunnen verlopen.

De vraag hoe het verder moet wanneer GS en PS vasthouden aan dit besluit, ook na 2019, laat zich op dit moment niet beantwoorden. Een provincie die zijn financiële toezeggingen bij een gemeenschappelijk gedragen project jaarlijks, resp. tweejaarlijks neemt, resp. wijzigt, past niet bij een beroepsorkest. Het kan zonder continuïteit niet functioneren. Structuur en werkwijze van een beroepsorkest vragen om afdoende structurele financiering. Die komt niet uit de markt, althans niet in Nederland en derhalve evenmin in Brabant. De sponsorwereld is daarvoor in ons land onvoldoende ontwikkeld en toont onvoldoende bereidheid tot fundamentele, structurele ondersteuning. Er is geen enkele indicatie die het aannemelijk maakt dat dit de komende decennia zal veranderen.

Wanneer continuïteit niet gegarandeerd is en de beschikbare middelen steeds fluctueren, betekent dat het orkest keer op keer aanpassingen in de omvang van de organisatie moet aanbrengen, met alle kosten en sociale onrust van dien. Bovendien kan het de rol die thans voor het culturele leven in Noord-Brabant is voorzien niet adequaat vervullen.

Voor het orkest en de provincie Noord-Brabant, maar ook voor de overige belanghebbenden, waaronder het bedrijfsleven, het publiek en de (veelal jonge) bewoners van deze regio, staat veel op het spel. Zuur is, dat philharmonie zuidnederland vandaag over een beleidsplan beschikt dat niet alleen functioneert, maar ook succesvol is en een uitstekend perspectief biedt op een gezonde, kwalitatief sterke culturele ontwikkeling. Het is betreurenswaardig dat uw besluit, als van één der direct belanghebbenden, dit perspectief teniet doet.

Besluitvormingstraject voldoet niet aan de normen van deugdelijk bestuur

Provincie Noord-Brabant heeft in het bestuursakkoord 2015-2019 de intentie uitgesproken om philharmonie zuidnederland in de periode 2017-2020 te blijven steunen. Voor de jaren 2018 t/m 2020 werden € 6 mln. voor het orkest gereserveerd waarbij de toekenning *"gekoppeld is aan:*

- (1) de bijdrage die het orkest levert als kwalitatief hoogwaardige symfonische muziekvoorziening aan het leef- en vestigingsklimaat van de regio;*
- (2) de bijdrage aan provinciale doelen met betrekking tot versterking van cultuureducatie en talentontwikkeling en verbinding met (nieuw) publiek, amateurkunst en festivals, podia en gezelschappen in Brabant."*
(Begrotingswijziging 101/16A van 28 november 2016).

Op 6 december 2016 heeft Gedeputeerde Swinkels het orkest verder medegedeeld: *"In afwachting van aanvullende planvorming van het orkest, waaraan wij groot belang hechten en wat in lijn is met het advies van de Raad voor Cultuur, zullen wij in 2017 een besluit nemen over 2018 en latere jaren. Daarom zijn wij voornemens om uw aanvraag voor de jaren 2018 t/m 2020 (voorlopig) te weigeren. Om ons vertrouwen in een goed uitgewerkte planvorming die aansluit bij onze Brabantse doelen uit de spreken, wellen wij Provinciale Staten een begrotingswijziging voor van maximaal € 6 mln. voor de periode 2018 – 2020 ten behoeve van de symfonische muziekvoorziening."*

Onderdeel van het provinciale besluitvormingsproces was ook een advies van de provinciale Adviescommissie Kunsten voor de periode 2017-2020. Deze adviescommissie concludeert:

“De bijdrage van philharmonie zuidnederland aan het Brabantse cultuursysteem is volgens de commissie goed. Het orkest is een belangrijke speler in het Brabantse cultuursysteem. De verschillende pijlers waaruit het orkestbeleid bestaat (presentatie, symfonische muziek, educatie, innovatie) worden over de grote lijn goed uitgevoerd (...) Philharmonie zuidnederland geeft blijf van een sterk besef van het belang van educatie in haar plannen voor de komende periode (...) De commissie vindt het positief dat de educatieve competenties van orkestleden ruime aandacht krijgen (...) De artistieke kwaliteit van het orkest beoordeelt de commissie als goed (...) De commissie beoordeeld de zakelijke kwaliteit als voldoende.”

In het besluit van 11 juli 2017 verwerpt GS plotsklaps zijn beleid m.b.t. philharmonie zuidnederland. De toetsingscriteria, die in het bestuursakkoord waren vastgelegd en die door de Gedeputeerde verschillende malen schriftelijk zijn bevestigd, worden (gedeeltelijk) vervangen. De meest opvallende:

- (1) Was er tot dit moment sprake van één symfonische muziekvoorziening (eenvoud) en waren de middelen die hiervoor in vooruitzicht waren gesteld duidelijk bedoeld voor de enige professionele symfonische muziekvoorziening die het zuiden rijk is – philharmonie zuidnederland- nu wordt het begrip opeens anders gebruikt. De term omvat alles wat onder klassieke muziek in de breedste zin kan worden verstaan.
- (2) De toekenning van de in vooruitzicht gestelde middelen wordt aan andere dan aan eerder bekend gemaakte kaders getoetst.
- (3) Door de cultuurpolitieke doelstelling te wijzigen komt het orkest niet eens meer in aanmerking voor de middelen die reeds voor het orkest gereserveerd waren.

Gekoppeld aan het feit dat GS het rapport Berenschot/Haenen op een onzuivere wijze interpreteert en conclusies trekt die er beslist niet in terug te vinden zijn, ontstaat voor het orkest een besluitvormingstraject dat niet anders omschreven kan worden dan als ondeugdelijk en in strijd met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Het kan niet zo zijn dat gedurende het subsidietraject de spelregels veranderd worden. Daar kan een gesubsidieerde instelling nimmer op reageren en zelfs anticiperen. Het besluit van GS heeft als uitgangspunt alle kenmerken van een doelredenering.

Samenvatting

Philharmonie zuidnederland kan in het rapport Berenschot/Haenen geen onderbouwing vinden voor de stelling dat het orkest door andere keuzes te maken tot een besparing van € 1,5 mln. kan komen wanneer het zijn beleidsplan voor de periode 2017-2020 uitvoert zoals eerder is overeengekomen. Slechts met verregaande aanpassing (lees: ontslagen) van het door betrokken partijen geaccepteerde businessplan kan worden bespaard. Overeengekomen prestatieafspraken kunnen dan niet meer worden nagekomen.

De scenario's die GS aanhaalt worden uit hun context gehaald en zijn niet realistisch – ook volgens de onderzoekers ervan zelf.

Anders dan Gedeputeerde Swinkels stelt, leidt het doorzetten van dit besluit niet tot versterking maar tot vermindering, resp. afbraak van educatieve activiteiten op kwalitatief hoog niveau in Noord-Brabant, gezien de rol die het orkest speelt in de verbreding van het symfonisch aanbod. Het vernietigt kennis en netwerken voor talentontwikkeling.

Anders dan GS stelt heeft het orkest wel degelijk geanticipeerd op scenario's voor een kleiner orkest en zijn activiteiten- en beleidsplannen zorgvuldig met de Gedeputeerde Leefbaarheid en Cultuur afgestemd. Het besluit van GS is geïsoleerd genomen, zonder enige vorm van overleg met de overige subsidiënten van het orkest. Het orkest, evenmin hierbij betrokken, wordt hierdoor in een lastige parket gebracht omdat door dit eenzijdige besluit ook afspraken met de overige subsidiënten onder druk komen te staan.

Voorts komt het perspectief voor het orkest op zowel korte, middellange als lange termijn door dit besluit onder druk te staan. Het orkest is tevens van mening dat het besluitvormingstraject ondeugdelijk is verlopen, niet aan de normen voor zorgvuldig overheidsbeleid voldoet en daarmee in strijd is met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Oproep

Namens de Raad van Toezicht, het Management Team, Ondernemingsraad en alle medewerkers van philharmonie zuidnederland verzoek ik daarom de Statenleden dit besluit te doen herzien.

Voor diegenen die zich een eigen beeld van de activiteiten van philharmonie zuidnederland willen vormen: Omroep Brabant heeft onder de titel "*Gedreven Maatwerk*" in samenwerking met L1 een documentaire over het orkest gemaakt die de diverse activiteiten in beeld brengt. De in totaal 10 afleveringen van deze serie over het orkest zijn opgenomen in de periode september 2016 tot juni 2017. Zie -met dank aan maker Daan Willekens- op <http://www.d2dmedia.com/projecten/gedreven-maatwerk/>.

Ik spreek graag met u af te voor het verstrekken van nadere informatie en ga graag op uw vragen in. Mijn assistente, mevrouw Agnes Martens, neemt eind augustus contact met u op voor het maken van een afspraak.

Met vriendelijke groet,

Dr. Stefan Rosu
Intendant en Bestuurder

Bijlage: Brief philharmonie zuidnederland aan Gedeputeerde Swinkels van 30 juni 2016 betreffende scenario besluit de provinciale bijdrage terug te brengen naar 3,5 ton per jaar

Provincie Noord-Brabant
Gedeputeerde Leefbaarheid en Cultuur
Dhr. H. Swinkels
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Betreft:

scenario besluit om de provinciale bijdrage terug te brengen naar 3,5 ton per jaar

Eindhoven, 30 juni 2016

Beste heer Swinkels,

In het kader van het besluitvormingsproces over de provinciale bijdrage voor philharmonie zuidnederland (phzn) in de periode 2017 t/m 2020, heeft u mij in uw e-mail van 19 juni 2016 gevraagd om *“een scenario te schetsen indien besloten wordt de provinciale bijdrage terug te brengen naar 3,5 ton per jaar. Welke effecten zal dit hebben op de kwaliteit (en daarmee bereik van inwoners) van hetgeen de philharmonie zuidnederland kan leveren? En dan echt tot het niveau van bijvoorbeeld de aard van of het aantal educatieprojecten of het aantal scholieren dat je bereikt.”*

Daarbij heeft u zelf aangegeven dat het hierbij slechts om *“een mogelijke uitwerking”* kan gaan.

Hieronder zal ik de gewenste informatie aanleveren en beschrijven welke gevolgen het terugbrengen van de bijdrage van provincie Noord-Brabant naar 3,5 ton zal hebben..

Het orkest stort opnieuw in elkaar

Het idee om een breed georiënteerd orkest voor de gehele regio zuid te creëren gaat terug naar het zogenoemde plan Sorgdrager uit 2012. Het plan Sorgdrager is uit nood geboren. Het werd door de opgelegde structurele samenwerking en de daaraan verbonden financiële bijdragen, met name die van het Rijk en de provincies Noord-Brabant en Limburg, levensvatbaar.

De philharmonie zuidnederland bespeelt een kwart van het Nederlands grondgebied. De phzn is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een uniek orkest. Het biedt concertactiviteiten van hoge artistieke kwaliteit, zorgt op grote schaal voor educatieve inspiratie bij scholieren in de hele regio Zuid en zoekt op allerlei manieren naar innovatieve formules die mensen van verschillende culturele achtergronden in aanraking brengen met klassieke muziek. Recent onderzoek (Fly Catcher, 2016) heeft laten zien dat de helft van de bewoners van regio Zuid philharmonie zuidnederland “iets vinden, om trots op te zijn (...) Zestiende vindt dat phzn dichtbij de samenleving in zuid-Nederland staat en ondernemend is.”

Het terugbrengen van de financiële bijdrage van de provincie Noord-Brabant van nu EUR 2.000.000,- naar EUR 350.000,- zou de constructie van phzn in elkaar doen storten, omdat één van de drie pijlers eronder nagenoeg verdwijnt. Evenals een aantal jaren geleden geldt dat phzn zonder de structurele samenwerking tussen de drie grote overheden met het oog op ‘een orkestvoorziening voor de regio die er toe doet’, niet haalbaar is.

De phzn is zich ervan bewust dat in 2012 bij Provinciale Staten van Noord-Brabant de verwachting leefde dat het orkest na een aantal jaren meer eigen inkomsten zou kunnen genereren en een financiële bijdrage van de provincie niet langer nodig zou zijn. Deze verwachting is echter nimmer realistisch gebleken. EUR 2 miljoen op een andere manier verwerven is niet gelukt en zal ook de komende tijd niet lukken.

www.philharmoniezuidnederland.nl
info@philharmoniezuidnederland.nl

Vestiging Maastricht
Statensstraat 5
6211 TB Maastricht

Vestiging Eindhoven
Jan van Lieshoutstraat 5
5611 EE Eindhoven

philharmonie zuidnederland
Postbus 230, 5600 AE Eindhoven
t 088 16 60 700
KvK 54 63 42 10

philharmonie zuidnederland

Het klimaat in Nederland is er eenvoudigweg niet naar. Niet voor philharmonie zuidnederland, noch voor andere culturele instellingen. Een klassiek orkest met deze opdracht en deze schaal van educatieve en maatschappelijk relevante activiteiten in de lucht houden, kan niet zonder de aan de provincie Noord-Brabant gevraagde middelen ter hoogte van 2 miljoen Euro. Het orkest heeft echter de verplichte eigen inkomstennorm (23%) in de afgelopen Kunstenplanperiode gerealiseerd.

Publieke middelen voor philharmonie zuidnederland

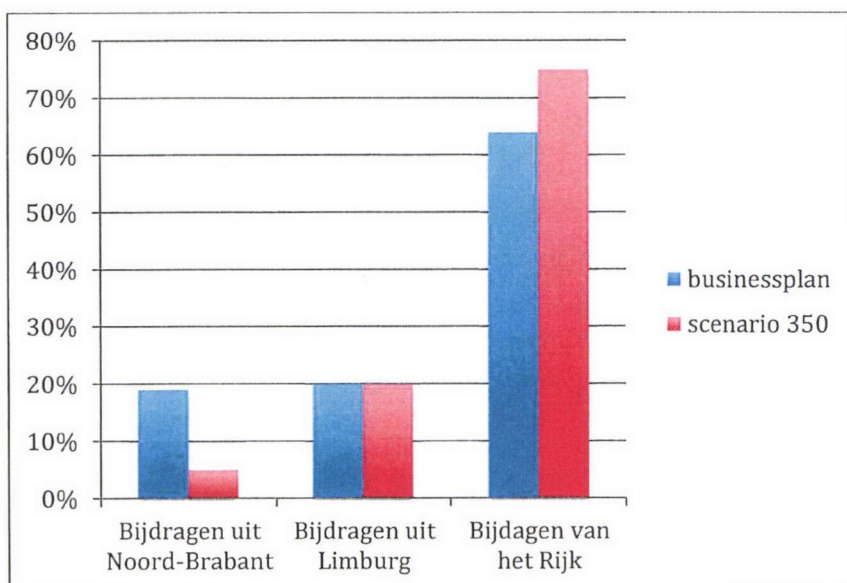
Om haar activiteiten te kunnen financieren heeft phzn een jaarbudget van EUR 13,35 miljoen nodig. EUR 11,152 miljoen van dit budget komt uit publieke middelen.

De volgende tabel laat zien welke bedragen door welke overheid wordt bijgedragen. Daarbij zijn twee scenario's te zien:

1. Het scenario 'businessplan' geeft de bedragen weer volgens het businessplan, zoals dat bij subsidiënten is ingediend voor de komende periode.
2. Onder het 'scenario 350' is te zien, wat de budgettaire gevolgen zijn wanneer de bijdrage van de provincie Noord-Brabant van EUR 2.000.000,- naar EUR 350.000,- wordt teruggebracht.

	Businessplan (EUR)		scenario 350 (EUR)	
Provincie Noord-Brabant	2.000.000	18%	350.000	4%
Gemeente Eindhoven	92.000	1%	92.000	1%
Provincie Limburg	1.750.000	16%	1.750.000	18%
Gemeente Maastricht	210.000	2%	210.000	2%
Het Rijk	7.100.000	64%	7.100.000	75%
	11.152.000	100%	9.502.000	100%

Scenario 350 zou betekenen dat provincie Noord-Brabant zijn engagement voor het orkest van 18% terugbrengt naar 4%. De bijdrage van provincie Noord-Brabant en gemeente Eindhoven samen zou teruggaan van 19% naar 5%. De bijdrage van de provincie Limburg en de gemeente Maastricht zou bij het scenario 350 omhoog gaan van 18% naar 20%. De volgende tabel laat deze tegengestelde ontwikkeling zien.

Annuleren van activiteiten en reorganisatie

Een verminderde bijdrage van de provincie ter hoogte van 3,5 ton komt voor het orkest neer op een verlies van EUR 1,65 miljoen ofwel 12% van zijn inkomsten. Het thans beschikbare totale jaarbudget wordt EUR 11,7 miljoen.

Deze substantiële derving aan inkomsten vergt drastische maatregelen van het orkest. Eén van de meest voor de hand liggende mogelijke scenario's wordt hier verder beschreven: de koppeling van het annuleren van activiteiten, die geen substantiële dekkingsbijdrage leveren, met een besparing op (vast) personeel.

Het annuleren op de volgende activiteiten maakt een besparing ter hoogte van EUR 585.000,- mogelijk:

- Halveren van programma's in grote bezetting in de steden Eindhoven en Maastricht. Verder geen grote bezettingen meer in 's-Hertogenbosch, Breda en Heerlen
- Annulering van 70% van alle educatieve projecten. Annulering van 100% van alle educatieve masterclasses in Brabant
- Annulering van samenwerking met harmonie- en fanfareorkesten (HaFa-concerten)
- Annulering van investeringen in artistieke kwaliteit (tournees, opnames, engagement van bekende dirigenten en solisten)
- Annulering van de medewerking aan activiteiten zoals: Opera op de Parade, November Music, Internationale Vocalistenconcours, Stabat Mater Oirschot en andere lokale evenementen in Noord-Brabant
- Annulering van innovatieve projecten zoals Spicy Classics, Leading the South en IICM.

De resterende EUR 1.065.000,- zal door bezuinigingen op (vast) personeel moeten worden gerealiseerd. Een werknemer in dienst van phzn kost gemiddeld EUR 60.000,- per jaar. Een te bezuinigen bedrag van EUR 1.065.000,- komt daarbij neer op 17,75 fte's. Scenario 350 zou voor het orkest betekenen dat er op 3,33 fte op de staf en 14,42 fte op musici moet worden bezuinigd. Gedwongen ontslagen zijn hierbij aan de orde.

Voor de goede orde wordt hier vermeld dat bij deze berekening geen rekening is gehouden met de kosten die een reorganisatie met zich meebrengt.

Gevolgen voor het aantal activiteiten

De volgende tabel laat de gevolgen van de bovengenoemde maatregelen voor het aantal activiteiten en de bezoekersaantallen zien. Ook hier is een vergelijking met het businessplan van phzn voor de komende periode gemaakt.

	businessplan	scenario 350	verschil
Aantal reguliere concerten	114	77	- 37
Totaal aantal educatie-activiteiten	211	70	-141
Totaal aantal activiteiten	354	176	- 178
Totaal bezoekers	125.775	78.570	- 47.205
Totaal educatie	17.060	5.430	-11.630

Het totaal aan activiteiten gaat terug met 178, waarvan 141 educatie-activiteiten. Het aantal bezoekers gaat terug met 47.000, het aantal bezoekers bij educatie met 11.600. In bijlage 1 is dit meer in detail uitgewerkt.

Gevolgen voor de kwaliteit en de impact van het orkest

Scenario 350 heeft ook dramatische gevolgen voor de kwaliteit van, invloed op en betekenis van het orkest voor de regio. Uit de lijst van activiteiten is bij dit scenario nagenoeg alles verdwenen wat het orkest uniek en passend bij de regio Zuid maakt. Alle projecten die beogen het orkest te vernieuwen zijn verdwenen (Spicy Classics, IICM, Leading the South). Het orkest verliest het perspectief om zich verder te ontwikkelen tot een topinstelling van niet alleen regionaal, maar ook nationaal en internationaal belang. Het orkest verliest impact op de jonge bevolking in het speelgebied, omdat educatieprojecten -waar andere orkesten jaloers naar keken- zullen zijn verdwenen. De phzn zal geen compleet aanbod voor scholen meer kunnen bieden. Ook de samenwerkingsprojecten met de amateurwereld kunnen niet langer worden aangeboden.

De betekenis van het orkest in de regio zal daarom ongetwijfeld verminderen. De dynamiek die phzn heeft weten op te bouwen zal verdwijnen. Niet alleen binnen het orkest, maar ook onder de samenwerkingspartners (zoals koren en festivals, het publiek, sponsors, vrienden en subsidiënten) zal men teleurgesteld zijn in phzn voor de periode 2017 t/m 2020. Het orkest kan in deze setting hooguit het respect van zijn trouwe en muziekminnende bezoekers vasthouden. Een zinnig en vernieuwend toekomstperspectief zit er echter niet meer in.

Politieke impact van scenario 350

De provincie Noord-Brabant, die zijn aandeel aan de financiering van phzn terugbrengt van 18% van 4%, neemt niet alleen een financieel besluit. De provincie laat ook zien wat zij voor de samenleving in de provincie van (minder) belang vindt.

Scenario 350 staat voor een houding die het bestaan van philharmonie zuidnederland niet van cruciaal belang acht voor de provincie. Het laat zien dat men het bestaan van een topinstelling voor klassieke muziek niet zodanig belangrijk vindt om er 0,16% van het budget aan te besteden. Het laat zien dat het orkest niet als een belangrijk en onmisbaar element wordt gezien om de culturele sector in Brabant te verrijken. Daarbij geeft het blijk van een visie op Noord-Brabant, waarbij er geen kwaliteitsorkest aanwezig is om de regio aantrekkelijk te maken voor met name hoger opgeleiden, waarvoor het bedrijfsleven graag een aantrekkelijke leefomgeving wil creëren om aldus de juiste werknemers aan zich te binden.

Scenario 350 zal ook gevolgen hebben voor de aanvraag van de Rijkssubsidie die het orkest heeft ingediend en waar op basis van eerder overleg tussen orkest en beide provinciale overheden kon worden uitgegaan van een verlenging van de huidige gecombineerde financiering. Het orkest zal naar verwachting een nieuw businessplan moeten uitwerken en indienen. Daarbij is niet duidelijk wat de eventuele gevolgen zijn voor de taakopdracht vanuit het Rijk. Het is ook niet duidelijk in welke omvang het Rijk bereid is om orkestactiviteiten van phzn te financieren voor een provincie, die geen substantiële bijdrage beschikbaar wil stellen.

Zeker is dat de provincie Noord-Brabant door het terugbrengen van zijn aandeel aan de financiering naar 4%, zijn invloed op de agenda van het orkest zal verliezen. Dit zeker ook gezien het feit dat de provincie Limburg, in tegenstelling tot de provincie Noord-Brabant, wel de noodzaak ziet van een structurele samenwerking en een daarbij horende substantiële financiële bijdrage.

Het is zeer aannemelijk dat het orkest bij de planning van zijn activiteiten bij scenario 350 in sterkere mate rekening moet houden met de wensen van de provincie Limburg en de gemeente Maastricht. Dat zou kunnen betekenen dat nog meer activiteiten, dan nu in het scenario geschetst, uit de provincie Noord-Brabant verdwijnen.

Scenario 350 maakt het tevens zeer onwaarschijnlijk dat het orkest een vestigingsplaats in Eindhoven nog zou kunnen verdedigen. Voorts zal een dergelijk scenario van invloed zijn op de exploitatie van de muziekzalen in de provincie, met name op die van de gemeente Eindhoven.

Samenvatting

Het terugbrengen van de bijdrage van provincie Noord-Brabant van nu EUR 2 miljoen naar EUR 3,5 ton zou de 3 pijler-constructie van philharmonie zuidnederland in elkaar doen storten. De phzn is alleen levensvatbaar door de samenwerking van drie grote overheden en hun substantiële financiële bijdragen.

Scenario 350 betekent een vermindering van de bijdrage ad. EUR 1,65 miljoen. Het dwingt het orkest tot een substantiële vermindering van activiteiten. Het aantal reguliere concerten en het aantal educatieve activiteiten gaan drastisch terug. Het orkest bereikt nog maar 78.570 bezoekers in plaats van 125.775. De verminderde bijdrage dwingt het orkest opnieuw binnen enkele jaren tot een reorganisatie. Binnen het totale personeelsbestand (musici en staf) wordt 17,75 fte bezuinigd, waarbij gedwongen ontslagen onvermijdelijk zullen zijn. Een toekomstperspectief zit er voor het nieuwe orkest niet meer in: wat phzn uniek en relevant maakt voor regio Zuid, is na deze reorganisatie verdwenen.

Scenario 350 betekent ook dat het businessplan en de daaraan verbonden subsidieverzoeken bij Rijk en provincie Limburg bijgesteld moeten worden. Met de twee overblijvende hoofdsubsidiënten zullen onder meer nieuwe afspraken moeten worden gemaakt over taak en werkwijze van het orkest. Het is niet duidelijk wat dit voor de activiteiten van het orkest in Noord-Brabant zal betekenen, maar vermindering ervan is onvermijdelijk. Samenwerking met Brabantse instellingen zal moeten worden beëindigd.

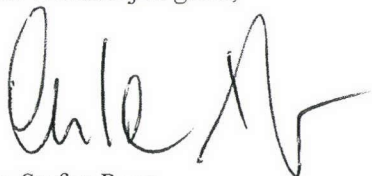
Scenario 350 zal een zeer onzeker perspectief bieden voor de aanwezigheid van het orkest in Noord-Brabant. Het verdwijnen van de enige topinstelling voor klassieke muziek uit de provincie ligt in het verschiet. De phzn zal Eindhoven – gezien de bijdrage van de Provincie Limburg – als standplaats van het orkest niet meer kunnen verdedigen. Dit zal ook gevolgen hebben voor de aantrekkelijkheid van de provincie Noord-Brabant op de arbeidsmarkt voor hoogopgeleiden, alsook voor de exploitatie van concertzalen.

Tot slot

Ik hoop met deze uitwerking inzichtelijk te hebben gemaakt welke desastreuze gevolgen verlaging van de provinciale bijdrage zal hebben voor een orkestvoorziening in zuidelijk Nederland. Mocht er nog behoefte zijn aan aanvullende informatie, verneem ik dit graag.

Ten slotte, wil ik - ook namens de Raad van Toezicht - nog eens benadrukken hoe belangrijk het is om de steun aan het orkest in ongewijzigde omvang, en liefst geïndexeerd, voort te zetten. Daarom zijn we meer dan verheugd om in uw mail van 19 juni te lezen dat u zich uiteraard zult inzetten voor de steun aan een volwaardige philharmonie zuidnederland, ook voor de komende jaren.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Stefan Rosu', with a stylized flourish at the end.

Dr. Stefan Rosu
Intendant en Bestuurder

Activiteitenplan artistiek en educatief 2017 - 2020				
Scenario: vermindering van het subsidie Provincie Noord-Brabant van € 2 miljoen naar € 0,35 miljoen per jaar.				
GROOT	lijn	format	aantal concerten	aantal bezoekers
Ehv	groot	conv	3	2.325
Mt	groot	conv	3	1.410
Hr	groot	conv	0	0
Db	groot	conv	0	0
Br	groot	conv	0	0
FAVORIETEN				
Ehv	fav	conv	3	2.625
Ehv	fav	mod	2	1.950
Mt	fav	conv	3	1.710
Mt	fav	mod	2	1.240
Hr	fav	conv	2	1.100
Db	fav	conv	2	1.000
Db	fav	mod	2	1.100
Br	fav	conv	2	1.030
Br	fav	mod	2	1.130
Tb	fav	mod	2	850
KLASSIEKEN				
Ehv	klas	conv	3	2.475
Ehv	klas	mod	3	2.775
Mt	klas	conv	2	1.140
Hr	klass	conv	2	1.000
Db	klass	conv	2	1.000
Db	klass	conv	1	500
Br	klass	conv	3	1.395
Tb	klass	mod	2	750
Hm	klass	conv	1	400
FESTIVALS EN SEASONAL CONCERTS				
Ehv	MP	conv	2	2.120
Mt	MP	conv	1	810
Vn	MP	conv	1	750
Margraten	Memorial		1	4.000
Db	Nov Music		0	0
Ehv	Nieuwj	conv	1	1.250
Mt	Nieuwj	conv	1	850
Hr	Nieuwj	conv	1	700
Db	Nieuwj	conv	1	1.000
Br	Nieuwj	conv	1	1.400
Tb	Nieuwj	conv	1	750
Db	Carnaval		1	1.500
Br	Carnaval		1	1.400
Mt	Vastelaov		2	1.920
Hr	Vastelaov		1	775
Vn	Vastelaov		1	600
St	Vasteloav		1	600
Db of Oirschot	IVC/Stabat Mater		0	0
Mt	Musica Sacra		1	400
RANDSTAD				
Amsterdam			2	2.500
Rotterdam			1	1.000
Utrecht			1	1.000
TOURNEECONCERTEN BUITENLAND				
			0	0
GROTE PUBLIEKSEVENEMENTEN				
Mt	Open air project/film		0	0
Div.	DI/popkunstenaar		0	0
Db	Opera op de Parade		0	0
VERNIEUWING EN INNOVATIE				
Ehv	spl class		0	0
Mt	spic class		0	0
Tb	spic class		0	0
?	Project innovatie		0	0
Ehv of Mt	Leading the South		0	0
FAMILIECONCERTEN				
	Limb Kerst/Fam.cc Kerst		3	3.210
Eh	Familieconcert		1	500
Mt	Familieconcert		1	400
Db	Familieconcert		1	400
Tb	Familieconcert		1	400
SAMENWERKING MET AMATEURS				
Div.	HAFa concerten, tevens met koren		0	0
	aantal reguliere concerten		77	
EDUCATIEACTIVITEITEN				
	Educatie symfonisch (schoolconcerten)		9	2.903
	Educatie niet-symfonisch (schoolconcerten)		28	1.636
	Educatie overig		33	891
BEGELEIDING OPERA ZUID				
	Operabegeleiding	Amsterdam	1	
		Elders	28	14.000
		totaal aantal activiteiten	176	78.570